

*Dagens Næringsliv, 03.02.2006
Hilde C. Bjørnland, Universitetet i Oslo*

Kompetente selskapsdamer

Et lite land med et lite næringsliv rekrutterer sine styrever fra et lite miljø. Det er ikke god næringspolitikk

Norsk næringsliv står foran en omveltning de nærmeste årene. I følge loven som pålegger norske allmennaksjeselskaper å ha minst 40 prosent kvinner i styrene, skal over 600 menn erstattes med kvinner. Så langt unna er man en kjønnsmessig balanse i styresammensetningen, i følge nye tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Statistikken viser at økningen i kvinnedeltagelse går tregt, til tross for at lovforslaget ble fremmet i Stortinget allerede i 2003.

Man skal ha fulgt dårlig med om man ikke har fått med seg næringslivets massive motstand. For NHO dreier dette seg først og fremst om en inngripen i eiernes rett til å lede og drive selskaper de eier. Nødvendigheten av mangfold erkjennes, men det skal skje som en naturlig prosess. For politikere dreier det seg om å legge til rette for en samfunnsutvikling som anerkjenner og gjør bruk av begge kjønns kompetanse og tilnæringsmåte. SSBs tall understreker derfor nødvendigheten av en slik lov, ettersom lite tyder på at kjønnsbalanse i bedriftsstyrene kommer av seg selv, selv med en lang horisont.

Det er lett å forstå at eiere ikke ønsker inngripen i deres råderett. Ingen ønsker å gi fra seg makt frivillig. Dessverre har imidlertid kvoteringsdebatten som har vært ført i media vært lite konstruktiv. Godt hjulpet av aktører i næringslivet, academia og presse er det skapt inntrykk av at kjønnskvoltering er skadelig og driver lønnsomheten i selskapene ned. Dette fordi de potensielle styrekvinnene vil mangle både nødvendig bransje- og ledererfaring. Men, som en slags trøst (for mennene?), vil disse kvinnene i hvert fall være unge og søte, ja rene selskapsdamer i følge Elin Ørjasæter (Aftenposten).

Det er en myte at det ikke finnes nok kompetente kvinner. De siste 10 årene har andelen kvinner og menn som tar høyere utdanning (4 år eller mer) vært tilnærmet lik, og fra 1999 har kvinneandelen vært størst. Tall fra SSB viser også at andelen kvinner med høyere utdanning i selskapsstyrene er større enn andelen menn (70 mot 62 prosent). At kvinnene i styrene skal være så unge er i beste fall en grov forenkling. Gjennomsnittsalderen på mannlige styrerepresentanter er 51 år og gjennomsnittsalderen på kvinnelige er 46 år. Neppe mye å lage furore av.

Å hevde at det ikke finnes nok kvinner med relevant bransje- og ledererfaring er også misvisende. Bygge- og anleggsbransjen har av flere blitt fremhevet som eksempel på en mannsdominert bransje der kvinnerekuttering vil bli problematisk. I den sammenheng minner jeg om at til tross for at bransjen nå går godt, sliter den med et dårlig omdømme når det gjelder etikk og forretningssmoral (se bransjens egen hjemmeside), og næringen har blitt rangert som den mest korruperte i Norge (Transparency International). I følge Eva Joly (til Injuria.no) er dette typisk for sektorer der mye makt er samlet på få hender, slik

som bygg og anlegg, forsvar og andre sektorer der anbud er mye brukt. Mennene i bygg- og anleggsbransjen kan derfor nødvendigvis ha gjort det beste for sine eiere. Skulle det allikevel vise seg vanskelig å få nok kvinnekandidater fra egen bransje, så er det jo ingenting som tilsier at man ikke skal velge en kvinne fra en annen næring. Dette kan gi bransjen nye impulser og økt konkurransekraft, noe som er god næringspolitikk.

En påstand jeg finner lite troverdig, er at kvinner i selskapsstyrer gir lavere lønnsomhet. I en analyse av norske data finner forskerne Øyvind Bøhren og Øystein Strøm at selskaper som har kvinner med i styret er mindre lønnsomme enn de som har selskapsstyret fullt av menn. Det er bare det at det er kun 5 prosent kvinner med i forskernes datamateriale. Hva slags kvantitativ studie er det som kan generalisere basert på et så lite utvalg? Eller som professor Steinar Strøm skrev (i DN): Hva lags kvinner er det som i mindretall klarer å drive lønnsomheten ned?

For kvinner som bekymrer seg for at kvoteringsloven skal trekke deres styrekvalifikasjoner i tvil, ja så ville jeg sutret litt mindre og stolt på egne kvalifikasjoner. Det er rimelig at kapitaleiere ønsker å bekle styreverv i selskaper der de har eierforhold. Å eie en aksje betyr imidlertid ikke at man er best kvalifisert til et styreverv. Sunn næringspolitikk tilsier at man velger den som gir bedriften det beste konkurransefortrinnet. Det er ingen grunn til å tro at ikke dette kan være en kvinne, selv om hun er kvotert. Hvis det er mangel på styreefaring det står på, ja så gi kvinnene et kurs i styredeltakelse. Husk, damene er høyt utdannet og lærer fort!